

Časopis.

12. do 14. vel. travna so bili pri Mafekingu boji. Angleži so mesto osvobodili.

15. vel. travna je prišla burska deputacija v Zjedinjene države. Sprejeli so jo prijazno, a ne oficijelno. Tudi tu ni nič opravila.

16. vel. travna so otvorili laško ljudsko šolo v slovenskem selu Skoflje, občine Milje.

20. vel. travna. V poslednjih dnevih se je začelo na Kitajskem močno gibanje zoper tujce. Tako imenovani „bokserji“, nekaki politični hajduki, so dobili mogo vpliva.

28. vel. travna. V Bloemfonteinu je vojaški guvernier prebral Robertsovo proklamacijo, da je Oranje-država priklopljena angleškim kolonijam z imenom: „Oranje-River-kolonija.“

30. vel. travna so prišli Angleži v Johannesburg brez odpora.

5. rožnika so prišli Angleži v Pretorijo in jo zasedli brez boja.

5. rožnika. Na Kitajskem se je osnovala prava vojska zoper tujce. Dvor je na strani proti-tujcev.

7. rožnika. Poljaki so slavili v Krakovu 500 letnico jagelonskega vseučilišča.

9. rožnika ob 1. uri ponoči je bilo avstrijskega državnega zbora 16. zasedanje zaradi češke obstrukcije zaključeno.

14. rožnika, na praznik sv. Rešnjega Telesa, je tržaška policija zabranila bratovščini sv. Cirila in Metoda imeti pri procesiji svojo zastavo.

18. rožnika je bil v Taku na Kitajskem boj Evropecev zoper kitajske trdnjave.

21. rožnika je umrl miroljubni ruski zunanji minister grof Muravjev.

23. rožnika. Avstrija se udeležuje kitajske vojske z jedno ladjo. Odrine pa tudi ladija „Cesarica Marija Terezija“ na Kitajsko. Združene velevlasti hočejo zasesti Peking, da bi napravile mir.

Razne stvari.

Naše slike.

„Žalosten poskus“ (na str. 393) nam kaže tako jasno svoj predmet, da ni treba razlage. Čudno res, da si pridobiva tobak toliko prijateljev, četudi jim v začetku ne ponuja sladkosti. — V Slavonijo nas zopet vodi slika na str. 408, ki nam kaže Ireg v Slavoniji. Kadar podamo še več slik, povemo tudi v besedi še kaj več. — Slika na str. 412 nam predočuje podpisane besede iz narodne pesmi, ki jo ima Štrekljeva zbirka v številki 683.: „Sónce zé góri gré, Grôzno je žalostno; Kaj b' ne bló žalostno, Kér čez vojsko je šlo. Fantič na straž' stoji, Bríše sozné oči: Kúgljica priletí, Fant se okolj zvalí! Maria mémo gré, Grozno je žalostna. „Fantič, li vstani gor'! Gréva za Jezusam!“ Čúдне so régul'ce Jezusa Kristusa! Nagelj je lép rudèc, Ti pa nis' moja věč!“

Pojasnilo o „Zgodovini slovenskega slovstva.“ Gospod D., ocenjevatelj moje knjige „Zgodovine slovenskega slovstva“ v zadnji številki „Dom in sveta“ ne more razbrati, po katerem redu razpravljam pisatelje. Da ne bo nesporazumljenja, si dovoljujem razjasniti to stvar. V vseh treh oddelkih „Zgodovina“, „Jezikoslovje“, „Prirodoslovje in na-

rodno gospodarstvo“ so pisatelji razvrščeni po kronološkem redu, kakor je to želel slavni odbor „Matiče Slovenske“, ko je vsprejel moj rokopis. To se razvidi iz vseh treh oddelkov, če se pisatelji le količkaj pazljivo zasledujejo od konca do kraja, ne pa samo prvi v enem oddelku. Nekaj ozira sem jemal — kakor je to storil Nemeec Goethe v svoji soglasno hvaljeni knjigi: „Grundriss zur Geschichte der deutschen Dichtung“ in Slovenec Josip Benković v svojem oddelku „Bogoslovje“ str. 266—68, kjer navaja duhovske pisatelje po škofijah — tudi na pokrajinstvo, ne da bi hotel gojiti separatizem. Zato sta duhovnika-zgodovinarja Parapat (1838) in Štrukelj (1841) skupaj in za njima pride Jesenko, ki pa je rojen l. 1838. in ne l. 1831., kakor sodi gospod ocenjevalec. Razlika v starosti pa tudi ni tolika. Potem pa pridejo trije duhovniki-zgodovinarji iz slovenskih obmejnih dežel. Dalje v tem oddelku ni nobene „netočnosti“ več, razven da je „Pečnik“ (1836) na koncu na svojem mestu, ker je „solus ex gente rustica“, kar mu je samo na čast. Nekateri mu zavidajo mesto v literarni zgodovini. Naj se ga mož veseli! V oddelku „Jezikoslovje“ in „Prirodoslovje“ sta Korbinijan Lajh in Fr. Jančar z ozirom na njuno rojstvo nekoliko zakasnela; to se je pa zgodilo vsled tega, ker sem bil med tiskanjem knjige od prijateljske strani opozorjen na ta dva

pisatelja; tudi so vseučilišni docenti Oblak, Štrekelj, Murko v ožjem društvu, in za njimi pridejo drugod zopet v ožjem društvu nekateri gimnazijski profesorji, katerim je načelnik čislani pisatelj dr. Detela. To vse se je storilo z namenom, ne pa v „chaosu“.

Ob tej priliki si dovoljujem omeniti drugo stvar. Dobro prepričan o važnosti duhovskega, pravniškega in učiteljskega stanu v organizaciji slovenskega naroda sem si pridobil tri sotrudnike, katerim sem bil poslal svoje zapiske s prošnjo, naj jih popolnijo, popravijo ter po svoje — strokovnjaški — obdelajo, da duhovniki, pravniki in učitelji dobijo v „Zgodovini slovenskega slovstva“ zanesljivo, popolno in strokovnjaško sliko o slovstvenem delovanju v teh treh strokah. S tem je knjiga narastla, in Matici Slovenski so nastali iz tega večji stroški in večje žrtve. Zato se pričakuje, da bi tisti duhovniki, pravniki in učitelji, ki še niso udje „Matiče Slovenske“, pristopali prav marljivo kot člani našemu učenemu zavodu. — Tisti zgodovinarji, ki niso omenjeni v II delu IV. zvezka, se nahajajo navedeni s svojimi knjigami v „Bibliografiji“ v zadnjem zvezku. Drugod mi očitana „pristranost“ mi je neznana popolnoma.

Trst, 10. junija 1900.

Dr. K. Glaser.

Dar pisatelju H. Sienkiewiczzu. Pred tremi leti je preteklo 25 let, odkar je izšla v tisku prva povest Henrika Sienkiewiczza: „Na marnie.“ Njegovi častitelji so hoteli ob tej priliki praznovati jubilej pisatelja, čigar ime slovi ne le v Evropi, marveč celo v daljnji Ameriki. To pa je bilo uprav na predvečer slavnostij, prirejenih na čast Mickiewiczzu; zato je pisatelj svojim častiteljem odgovoril: „Sedaj sem, kakor bi me ne bilo. Onorate l'altissimo poeta!“ Radi tega so Poljaki v Varšavi sklenili počastiti svojega „pesnika v prozi“ na način, ki je kaj redek v zgodovini jubilejev. Sklenili so podariti Henriku Sienkiewiczzu nekoliko zemljišča na deželi, da bo mogel imeti pisatelj na starost kmetiško hišico z vrtom in poljem. Rekli so, da človek, trudeč se vse življenje za domovino, da ta slovstveni „kralj Jan brez zemlje“ mora imeti na starost vsaj nekoliko zemljišča. Na ta način so počastili Francozje Lamartinea in Viktorja Hugoa, Angleži Dickensa in Madjarji Jokaja.

Roman „Quo vadis“ na indeksu. V začetku letošnjega leta so raznesli liberalni listi z velikim hrupom po svetu novico, da je prišel Sienkiewiczzev roman „Quo vadis“ na „indeks“, ali da ga je Rim uvrstil med tiste knjige, katerih katoličani ne smejo brati. Zakaj so liberalni listi to poročali, ni težko umeti. S tem so hoteli udariti Rim in pa pisatelja, ki je veren katoliški Poljak. Bolelo jih je, da ima ta roman tolik uspeh. Zgolj angleškega pre-

voda se je prodalo veliko nad 800.000 izvodov. Vrh tega je preveden že na ruski, češki, hrvaški, nemški jezik. A omenjeni časopisi so lagali. Ker je to poročal tudi neki hrvaški list, obrnil se je urednik „Katoliškega lista“ v Rim in vprašal, ali je „Quo vadis“ res na indeksu. Dobil je odgovor, da ne. Pristavlja še: „Prošle godine dapače pri jednoj prigodi kazao je kardinal Parocchi, bivši kardinalvikar, o tome romanu vrlo povoljnih riječi i hvala.“ Torej je prav nasprotna stvar resnična, da je namreč v Rimu najvišjim cerkvenim dostojanstvenikom roman ugajal.

Nagon posnemanja. Med vzroki, zakaj da se ne smejo mladini dati v roko pohujšljive knjige, ali tudi ne take, kjer se prenatanko opisuje spolska ljubezen, štejemo tudi tega, da mladina vse rada posnema, veliko rajši pa hude vzglede kakor dobre. Kakšen nagon ima mladina za posnemanje in za poskušanje, kaže nam ta dogodek:

Dne 13. mal. travna so pri New-Yorku po noči zasačili dva 14 letna dečka, ko sta pod viaduktom na Kimberley Ave. zavalila velik kamen na železnični tir. Ravno sta dovršila svoje zločinsko delo, ko ju je zasačil policaj in odvedel v zapor. Ko so ju vprašali, zakaj sta to naredila, sta odgovorila, da sta hotela videti, kako skoči vlak s tira, ker sta o tem sicer večkrat brala, a tega ne še videla.

Finlandija je dežela, ki se razprostira skoro med samim morjem v severo-zapadni Rusiji. Tu bivajo Finci, narod altajskega plemena, ki je bil nekdanj samostojen, potem pod švedsko, a je sedaj (od l. 1743.) pod rusko oblastjo. Imeli so pod Rusi mnogo svoboščin, a sedanji car jim je predlanski nekatere odvzel, zaradi česar so tako nezadovoljni, da se selijo, kakor se čuje, v velikih množicah v Ameriko. Z brogarskimi družbami so neki sklenjene pogodbe, da prepeljejo tisoče in tisoče Fincev čez morje. A jako dvomljivo je, ali bodo ubogi ljudje staro domovino zamenjali z boljšo. Vse kaže, da ne. V gospodarskem oziru se Fincem, katerih je sedaj že okoli poltretjega milijona na 373.612 km² (Avstrija brez Ogrske ima 300.024 km²) ni godilo slabo. Dežela seveda zaradi severne lege ni posebno dobra, a zaradi bližnjega morja in toplih vetrov razmeroma dokaj ugodna za kupčijo in poljedelstvo. Ameriški list „Glas Naroda“ je posnel o napredku Fincev te številke: L. 1882. je bil izvoz vreden 85,000.000 K, l. 1894. pa že 135,000.000 K in 1896. l. 160,000.000 K. Nekdanj so izvažali največ stavbeni les in katran, a sedaj izvažajo tudi ribe, konje, krompir, surovo maslo i. dr. In kaj jih čaka v Ameriki? Kar je zares dobre zemlje, je večinoma pokupljena; brezvestni posredovavci, katerih mrgoli v Ameriki, jim bodo poskrbeli zemljišča na neplovdnih mrzlih krajih, kjer bodo polagoma hirali in izumrli.